

Makedonien set fra Makedonien

Rusland lokker medierne med en nem historie, og puster liv i en konflikt i Makedonien, som ellers angiveligt bekymrer Rusland. Udokumenterede formodninger cirkulerer som fakta. Sådan ser det ud for mig.

AF SAX STRAND 22.05.2015

Jeg har boet i Makedonien i nogle år, altså Republikken Makedonien, som også går under betegnelsen FYRoM. Mediëmæssigt lever landet en stille tilværelse, men skyderierne i Kumanovo for nylig, har beredt vejen for Makedoniens mediëmæssige tilbagekomst.

Jeg tror, medierne, især de sociale medier, bliver taget ved næsen af Rusland. Jeg vil understrege med det samme, at jeg ikke med sikkerhed kan vide det. Verificerbare data om forhold i Makedonien er en mangelvare. Men jeg kan fortælle, hvordan situationen tager sig ud for mig.

I øjeblikket flyder det med beskyldninger om, at nogen udefra ønsker at destabilisere Makedonien. Det fortæller især Rusland og det makedonske regime, som i dette forhold reelt består af det makedonsk-konservative VMRO-DPMNE. Regeringskoalitionen rummer i princippet også det

Lamtumirë står der på kasketten. Det betyder farvel på albansk og hilsenen er til premierminister Gruevski. Kvinden er makedonsk og fortæller, at det er lidt tilfældigt, det er på albansk. Andre i hendes gruppe tog en kasket med makedonsk skrift, siger hun. I baggrunden gør Ruptly klar til at levere materiale til Kremls medier. Fra demonstrationen mod regimet i Skopje den 17. maj 2015.

albanske DUI – eller BDI med det albanske akronym.

Makedoniens aflytningsskandale og skyderierne i Kumanovo er to udslag af fremmede magters ønske om at destabilisere Makedonien, hedder det. Rusland sætter navn på og mener, at USA står bag.

Kreml kommunikerer bl.a. via Sputnik, Russia Today og Ruptly, som får deres fortolkninger til at fremstå som fakta. Og øvrige medier fortæller og viderebringer de tilsyneladende fakta, og alle bekymrer sig om den angiveligt etniske ”krudt-tønde”.

Makedonien kan godt selv

Makedonien behøver ikke hjælp ude fra, når det angår destabilisering. Det klarer regimet fint selv. Det er mit indtryk, at Gruevskis regime gør alt hvad det kan, for at gøre sig uvenner med såvel nabostater som borgere, der ikke er partimedlemmer.

Jeg har talt med mange mennesker i Makedonien, siden jeg slog mig ned i landet for fire-fem år siden. Især i hovedstaden Skopje. I de forløbne år har jeg aldrig helt vidst, hvor meget man kunne tilskrive den lokale glæde ved at udbrede fantastiske konspirationsteorier, og hvor meget der var sandt.

Folk fortalte allerede for år tilbage, at domstolene naturligvis dømte i overensstemmelse med regimets interesser, at medierne naturligvis var en del af regimets klientel, og at landets parlamentarikere, embedsmænd og journalister naturligvis blev tvunget til at skrive deres egne udaterede opsigelser, når de blev ansat. På den måde kunne regimet altid komme af med dem igen, hvis de stemte, handlede eller skrev imod regimets interesser.

Og selvfølgelig pålagde journalister sig selv censur, for i sidste ende kunne de jo komme i fængsel eller det, der var værre, hvis de var kritiske. Og så blev der henvist til Fokus-redaktøren Nikola Mladenov, som omkom i et trafikuheld, og senere til journalisten Tomislav Kezarovski.

Jeg hørte også, at politiet er en del af regimet, og at de, hvis de kan

vælge mellem at følge reglerne, forfatningen, eller regimet, så naturligvis går med regimet. Eftersom alle chefposter – ja faktisk poster i det hele taget – er politiske, så er det let at skaffe sig af med eventuelle dydsmønstre, måtte jeg forstå.

Og folk regnede det som en selvfølge, at valgsvindler fandt sted ved hvert eneste valg. Mens vestlige NGO'er og regeringer og andre naive mennesker fandt dette vigtigt, så pegede folk på, i hvert fald de mere lærde af dem, jeg talte med, at loven om offentlighed i forvaltningen var meget vigtigere.

VMRO-DPMNE ville sandsynligvis vinde valg, uanset om der var valgsvindler, for loven om offentlighed i forvaltningen overholdes ikke, og regimet har det sidste ord, når det gælder nyhedsudsendelserne på de væsentligste kanaler. Demokrati uden en oplyst befolkning er absurd, mente man, og VMRO-DPMNE levede højt på de uoplyste.

TEKST PETERSEN

Og endelig mente folk, at Saso Mijalkov, chefen for det hemmelige politi, havde styr på det hele. Ham havde jeg aldrig hørt om før.

Det betyder jo alt sammen, at der ikke er lighed for loven, at magten er udelt og ikke tredelt, og at statsinstitutionerne ikke er styret af love. Eller i korthed: de borgere, jeg har talt med i de seneste fem år, regner staten for at være kapret af ét parti, mens juniorpartneren, det albanske DUI, får nogle lunser for at holde sig i ro. De vinder nogle entrepriser i offentlige udbud og nogle ministerposter, og sådan.

Jeg talte også talt med borgere, der støtter regimet. De benægtede det knapt nok, men slog det hen med

relativerende kommentarer som at, ”sådan er det da i alle stater”, eller ”jo, men det bliver værre, hvis kommunisterne kommer tilbage”, eller også var regimet af nød tvunget til at handle, som det gjorde:

”Vi er nødt til at beskytte os mod indre og ydre fjender” eller med andre ord:

”Det er de andres skyld.”

Aflytningsskandalen eksponerer ustabiliteten

Aflytningsskandalen bekræftede det hele med en enkelt undtagelse og nogle tilføjelser. Det skete fra og med den 9. februar, hvor oppositionsleder Zoran Zaev begyndte at offentliggøre en række telefonaflytninger.

Ud fra de hidtil offentliggjorte aflytninger kan man ikke sige, at regimet ligefrem har slået Mladenov ihjel, selvom der er noget, der vækker mistanke, når man lytter til optagelserne. Det var der nok mange, der havde forventet.

Men efter alt at dømme passer alt det andet.

Foruden det, som folk altså hele tiden har ment at vide og udbredt sig om, var der et par ting, jeg ikke havde hørt om før. Regimet havde nemlig også magten i medierådet, kunne man høre, og dermed i landets – dog meget lidt sete – public service kanaler. Og landets lustrationskommission (eller lutningskommission), som afslører det tidligere regimes kollaboratører, er også politiseret og bruges til at hænge politiske modstandere ud.

Derudover demonstrer regimets aflyttede folk undertiden en gysende hjerteløshed, et ganske modbydeligt sprog om såvel venner som fjender og en beskidt tone. Det betyder noget, fordi deres offentlige fremtoning har været en ganske anden.

Et sådant system må bryde sammen før eller siden. Det er i længden ustabil. Det er ikke aflytningsskandalen, der har skabt dette system. De fleste jeg har talt med, både klientellet og regimets opposition, regnede allerede før aflytningsskandalen systemet for ustabil. Det måtte bryde sammen før eller siden.

Aflytningsskandalen har gjort ting. Det har bragt folk som mig ud af tvivlen. Regimet er rent faktisk, som folk siger, det er. Og dernæst har aflytningsskandalen gjort det umuligt for EU og andre at lade som om, Makedonien arbejder henimod EU- og NATO-medlemskab. Hvis aflytningsskandalen har bidraget til ustabilitet, så er det på grund af det sidste. Det skal jeg komme tilbage til.

Ruslands og Gruevskis kommunikation flugter

Regimet med premierminister Gruevski i spidsen har hele tiden sagt, at Zoran Zaev har fået aflytningerne fra en udenlandsk spiontjeneste, som er ude på at destabilisere Makedonien. Zaev har derimod sagt, at han har aflytningerne fra modige ”insidere” i Makedoniens egen hemmelige tjeneste.

Ingen har dokumenteret hverken det ene eller det andet.

Omtrent samtidigt med offentliggørelsen af den første serie aflytninger – serierne kaldes i Makedonien for ”bomber” – begyndte en alternativ fortælling at tage form. Den er blevet raffineret siden.

Jeg så den første gang i en artikel af amerikaneren Wayne Madsen.

Jeg ved ikke om Rusland skønner på enigheden med Wayne Madsen, men de russiske medier henviser faktisk til ham.

Fælles for de russiske medier og Wayne Madsen er, at de ikke dokumenterer deres påstande.

Madsen hævdede tidligt, at det hele var et plot forberedt af USA i skikkelse af Victoria Nuland. Telefonaflytningerne var leveret af USA og det hele var et ”Kiev-style kup i Makedonien, med det mål at styrte en stats demokratisk valgte regering.” Madsen mener også, at USA stod bag opstanden på Maidan-pladsen i Kiev.

I de russiske medier har især signaturen Andrew Korybko bidraget til den russiske fortælling. De russiske medier henviser til hinanden. Korybko lægger bl.a. navn til artikler i Sputnik og Russia Insider.

Grundlæggende er der en interessekonflikt, mener Korybko, som

viser sig i planerne om at føre gas fra Rusland til Ungarn via Tyrkiet, Grækenland, Makedonien og Serbien.

USA ønsker at forhindre opførelsen af denne gasledning af hensyn til sin stilling som enerådende supermagt, hedder det, mens EU blot er håndlanger for storebror.

Stroytransgaz står for entreprisen i Makedonien, som allerede er påbegyndt, men som ikke er lanceret som en del af Turkish Stream. Stroytransgaz er ejet af Gennady Timchenko, der er med i den inderkreds omkring Putin, som EU og USA sanktionerer. Det var også Stroytransgaz, der stod for South Stream entreprisen i Bulgarien, der blev opgivet i december, fordi der gælder EU-regler i Bulgarien.

Gruevski’s regime er positivt over for den russiske gasledning, og derfor er hele aflytningssagen et udslag af, at EU og USA ønsker at skaffe sig af med Gruevski, hævder Korybko via Sputnik. Sputnik meddelte i marts, at Turkish Stream kun blev reddet, fordi det var lykkedes Makedonien at slå ”kup-forsøget” i Makedonien tilbage. Begrebet ”kup-forsøg” skyldtes, at regimet i Makedonien på dette tidspunkt omtalte aflytningsskandalen som led i et kupforsøg.

Fra den russiske ambassade i Skopje lød det allerede før aflytningsskandalen rullede, at enhver rokken med den båden ville kunne udløse etniske spændinger. Derfor advarede man Zaev mod overhovedet at lade bomberne springe. Ambassadens tilsyneladende velmente bekymring skal ses i lyset af Korybko og Sputniks skrivelser: Rusland er bange for, at bomberne vil få Gruevski til at vælte, for så bringes Turkish Stream i fare.

Således løber den russiske fortolkning af situationen og Gruevskis kommunikationspolitik sammen: bomberne er et udenlandsk plot, som går ud på at destabilisere Makedonien, selvom plottet – hvis der skulle være gran af sandhed i det – vel blot

går ud på at vælte regimet Gruevski og forhindre Ruslands gasprojekt.

Rusland mener, Rusland har ret

Så kom angrebet på politistationen i Gosincë (Гошинце) den 21. april og skyderierne i Kumanovo den 9.-10. maj. Mens der kan være tvivl, om der overhovedet foregik noget i Gosincë, så er der ingen tvivl om, at makedonsk politi angreb en gruppe svært bevæbnede mænd i Kumanovo. Det kom til kamp, og de seneste tal siger vist 18 døde.

I begge tilfælde regnede Rusland det for bevist, at man havde haft ret i sine advarsler. Det beviste de skarpe etniske problemer og konfliktpotentialer, og Rusland kædede endog hændelserne sammen med ønsket om et Storalbanien.

Rusland fortolkede således hændelserne, som om Rusland havde ret i, at enhver rokken med båden kunne skabe etniske spændinger. Og lederne af de bevæbnede mænd i Kumanovo havde rent faktisk forbindelse til det gamle UCK/NLA, som havde kæmpet i Makedonien i 2001. Og de var albanere.

Ikke desto mindre er der – så vidt jeg ved – endnu ingen dokumentation for, at der er forbindelse mellem skyderierne i Kumanovo og Zaevs bomber. Der er heller ingen dokumentation for, at mændene kæmpede for et Storalbanien eller en anden ”albansk” sag. Ligesom der ikke er dokumentation for, hvad mændenes planer var, så er der heller ikke dokumenteret et motiv og derfor heller ikke et eventuelt krav.

Pressen og medier i hele verden hoppede dog med på vognen. Forbindelsen mellem skarpe etniske problemer, Kumanovo og Zaevs bomber blev taget for gode varer, og man må jo medgive, at det er nærliggende at gætte på en forbindelse.

Selvom det er fortolkning, blev det hurtigt fremstillet som fakta. I de russiske medier blev det endog meget hurtigt til et faktum. Sputnik, som jo også udkommer på dansk, havde den 12. maj overskriften: *Makedonien efter det albanske angreb*, og angriberne omtales som terrorister.

Faktisk var det politiet, der angreb. Og den eneste dokumentation, for at de bevæbnede mænd havde ondt i sinde, ligger i, at de besvarede angrebet. Derfor er der selvfølgelig heller ikke dokumentation for, at dette ondsindede skulle have terroristisk karakter.

Samme dag udsendte Sputnik en engelsk artikel, *The Gears of War Grind for Greater Albania*. Her fastslår Korybko såvel mål som midler og han kender tilsyneladende mange detaljer. Men der er ingen dokumentation:

“Det massive terrorangreb i Kumanovo er den seneste provokation i bestræbelsen på at skabe et Storalbanien og samtidigt sabotere Ruslands Balkan Stream Project,” lyder indledningen. (min oversættelse)

Nede i teksten kan man forstå, at Zaevs bomber sådan set ikke har udløst skyderierne i Kumanovo. Det er blot sådan, at de kræfter, der angiveligt står bag Zaev, også står bag hændelserne i Kumanovo. Nu er disse onde kræfter ude på to forskellige ting:

“Hvis det lykkes at styrte regeringen, så kan de kræfter, der står bag, sabotere Ruslands Balkan Stream projekt og formalisere skabelsen af et Storalbanien.” (min oversættelse).

Rusland: Alternativet til Gruevski er Storalbanien

Her synes jeg, russernes fortælling kolliderer med deres advarsel imod at rokke med båden. Storalbanien kommer jo ind i fortællingen uden nogen form for dokumentation. Endnu ved ingen, hvad mændene i Kumanovo var ude på.

Når russerne på den måde lufter nogle formodninger og gør dem til fakta, så giver de den poliske krise et etnisk element, som ikke var der før. Det er som om, russerne forsøger at skabe en etnisk konflikt, så de kan få ret i, at der er fare for en etnisk konflikt. De forsøger at genoplive en etnisk konflikt, selvom de angiveligt advarer imod den.

I parentes bemærket gør ikke-russiske medier det samme. Men det er, så vidt jeg kan se, ikke udtryk

for en bevidst strategi. Det er snarere udtryk for mangel på interesse fra mediebrugerne, hvilket skaber ressourcemangel på udenrigsstof og derfor uvidenhed.

Ruslands omfavelse af Gruevski's kommunikationsstrategi begynder her at få karakter af bjørnetjeneste. Måske var det det, Gruevski fik øje på, da selv han meddelte, at Kumanovo ikke var udtryk for en etnisk konflikt.

Som makedonsk borger må man vel forstå Ruslands budskab sådan, at hvis man deltager på oppositionens side i demonstrationerne i Skopje, så demonstrerer man også for et Storalbanien: Slut op om Gruevski, ellers forærer I det halve Makedonien til Albanien.

Det er da en kedelig stil. For mig ser det ikke ud som om, Rusland er en stabiliserende aktør på Balkan. Snarere omvendt.

Rusland: Alternativet til Gruevski er både Storalbanien og Storbulgarien

I de seneste dag er det blot blevet mere grelt. For det første blev det helt klart, at Ruslands udenrigsminister Sergei Lavrov tilslutter sig den fortælling, som Kremls medier har markedsført, siden Zaevs bomber begyndte at falde.

Det kan man for eksempel se i en artikel i *Russia Beyond the Headlines*. Igen fremstilles det som et faktum, at den albanske faktor ”is being engaged” af de magter, der ønsker at spolere Ruslands gasprojekt.

Men et nyt element kommer også til i den Lavrov-tale, der gengives: “... der er endda blevet luftet ideer som: hvorfor ikke bare opløse landet som en kunstig stat, og lade dele gå til Bulgarien og en anden del til Albanien.” (min oversættelse)

Det er naturligvis en tanke, der har eksisteret i Makedonien siden Balkankrigene – sådan cirka. Men mig bekendt er der ingen, der har bragt den op i forbindelse med Zaevs bomber. Kun Sputnik, som er et Kremlforetagende. Igen er det Korybko, der udvikler fortællingen.

For mig ser det ud som om, det er

Rusland og dets medier, der destabiliserer Makedonien, mens Gruevskis modstandere blot forsøger at komme af med et regime, der har skabt en politisk krise.

Endnu engang må Gruevskis modstandere konstatere, at hvis de ønsker et regimeskift, så tilslutter de sig i virkeligheden Makedoniens opløsning, som USA står bag. Ifølge Rusland.

Bulgarien har selvfølgelig afvist påstandene.

Rod i det russiske narrativ og krudttønden igen

Faktisk er det sådan, at det albanske DUI fortsat lægger mandater til Gruevski. Ali Ahmeti og DUI træder ikke ud af regeringen. Det forhold er lettere at forstå, når man ser det i lyset af alt det foregående. Ali Ahmeti ønsker sikkert ikke at levere skyts til den russiske fortælling og dermed fremme en etnisk konflikt. Derfor bliver han i regeringen.

Man kan også se, at dette skaber rod i det russiske narrativ. I en Sputnik artikel fra den 13. maj hedder det for eksempel, at Ali Ahmeti vil gøre alt for at få afsat premierministeren. Men i andre artikler roser Sputnik de makedonske albanerne for deres loyalitet over for Gruevski og for ikke at hoppe med på det angiveligt amerikanske plot.

Det er også let at forstå, hvorfor Zaev tilbageholder en bombe om mordene ved Smilkovci-søen, som han ellers hævder at have.

Når alt dette er sagt, så er Makedonien nu alligevel en krudttønde. Det der holder gnisten fra lunten er det vest-integrative perspektiv og amerikanernes militære tilstedeværelse få kilometer fra Skopje – Camp Bondsteel i Kosovo.

Albanerne ønsker utvetydigt medlemskab af EU og NATO. Makedonernes position er mere ulden. Man kan sige, at hvis det koster noget, så vil flertallet af makedonerne ikke være med. Hvis det vest-integrative perspektiv fordufter, så bliver der uro blandt albanerne. Det sidste, de ønsker, er et Russian-styled top-down autokrati under slavisk ledelse. Det

har de prøvet, og her er der ægte konfliktpotentialer.

Og det vest-integrative perspektiv er netop nu udfordret på flere måder:

- Rusland og Gruevskis parløb
- Den ukritiske deling af det russiske narrativ på sociale og andre medier
- Vesten kan ikke længere skjule, at Makedonien bevæger sig i den forkerte retning i forhold til EU- og NATO-medlemskab
- Manifestationen mandag viste, at der fortsat er massiv støtte i befolkningen til et regime, der er uforeneligt med de værdier, NATO og EU bygger på.

TEKST
PETERSEN